

est: & in d. l. civis, ibi: Vbi rursus non sit discessurus.

- 29 Unde, qui habet domum cum familia sua in aliquo loco, & si ipse per aliquod tempus ab ea abfuerit, habitator utique dicitur, ut in l. 1. §. domum, ff. de liberis agnoscendis, & in l. 2. §. habitare, ff. de his qui deiecerunt, vel effuderunt, & in l. cum antiquitas, C. de usufructu, docet Bald. conf. 234. num. 1. lib. 1. ubi ait, quod statutum loquens de habitatore in civitate, intelligitur etiam de illo, qui habitat per alium: docent Afflicti decis. 40. & plures relati à Gironda, de privileg. à n. 34. & facit text. in l. si verò, in principio, ff. de his, qui deiecerunt, vel effuderunt, Bart. conf. 42. lib. 1. n. 4. Card. Tuscus præfationum conclusionum, litera H, concl. 7. n. 10. & facit text. in l. cum scimus, §. si. C. de agricolis, & censitis, lib. 11, ibi: Satis acerbum nobis videtur domino præjudicari colonorum absentia, qui in rure nati, & postea absentes, per suos patres, vel fratres, vel cognatos agriculturam peragebant: cum enim pars quodammodo corporis ejus, per cognationem in fundo remanebat, non videtur nec abesse, &c. Boërius decis. 272. num. 2. ibi: Interpretati fuerunt civis esse, qui starent ad civitatem per majorem partem anni, vel etiam absentes, in qua habent fratres, sorores, vel cognatos supportantes onera civium: prosequitur Bald. in conf. 198. lib. 2. Ursil. ad Afflicti. decisione 384. num. 4. Gironda ubi proximè, n. 34.
- 30 Et licet, familia, verbum, sit corpus plura sub se comprehendens, ut in l. pronuntiatio, §. familia, ff. de verborum significatione, l. adiles 25. §. familia, & in l. quod si nolit 31. §. idem Padius, ff. de adilitio aditio, & in l. 1. §. familia, ff. de publicanis, & veftigalibus, & in l. 2. §. familia, ff. de vi bonorum raptorum, de quo latè per Fontanellam de pactis nuptialibus, clausula 4. gloss. 10. part. 2. num. 68. Stephanum Gratianum decis. 10. num. 9. & disceptationum Forens. c. 340. num. 16. & de jure nostro Regio, est text. in l. 6. tit. 33. part. 7. ibi: Ca familia dicha es aquella en que viven mas de dos omes al mandamiento del señor, è dende en adelante, è no seria faxia à suso. Et inde, qui habet unicum tantum famulum in domo, non videatur per eum habitare, cum familiam non habeat, ut in l. deestatio 40. §. unicus, ff. de verb. signis, ibi:

Unicus servus familia appellatione non continetur, nec duo quidem familiam faciunt. Per quem textum observat Alciatus conf. 163. tom. 5. dominum, qui in aliquo loco cum uno, vel duobus famulis habitat, non dici verum habitatorem, nec habitare cum familia: quem sequitur Hippolytus de Bonacosa, in tractat. de famulis, q. 154. Tamen hoc procedit, & erit intelligendum, si alibi uxorem, filius, & alios de familia sua habuerit; ex adductis à Gironda de privileg. n. 36. Cæterum si quis extra illum unicum famulum, vel duos, per quos, & cum quibus habitat in aliquo loco, non habeat in alio domum, vel majorem familiam; utique habitator dicitur iste talis in illo loco, in quo per unum, vel duos famulos habitat, & domum habet, cum nihil amplius in familia sit; ut in l. 1. §. familia, vers. proinde, ff. de publicanis, & veftigalibus, docet Baldus in l. jubemus, §. si autem, in fine, C. ad Trebellianum, Albertus Brunus in tractatu statutorum, in verbo, Familia, quos sequitur Rebuffus in dict. §. unicus, vers. unde sit data, Narboni ubi supr. n. 111. cum seq.

Quibus illud annecto, quòd licet quis pluribus in locis possit vicinitatem, & domicilium habere, ut in l. assumptio 6. §. jurisprudentibus, & in l. si quis 7. ff. ad municipalem, cum aliis, quorum meminit Burgos de Paz in d. l. 3. Taur. num. 518. Gironda de Gabbellis, num. 24. Gratianus disceptatione 623. num. 24. Riccius in praxi fori Ecclesiastici, decis. 305. Narbona ubi supra, num. 23. & num. 58. & num. 211. & num. 226. tamen cum ad hoc, ut quis pascuis publicis utatur, non sufficiat sola vicinitas de per se, sed sit necessaria habitatio in loco, cujus sunt pascua, & quod hæc fiat in majore parte anni; non poterit potiri pascuis tanquam vicinus, & habitator, nisi in uno loco, in quo majorem partem anni habitaverit; ut rectè advertit Gratianus d. disceptatione 623. num. 25. ibi: Sic etiam potest quis esse civis plurium civitatum; nemo autem potest eodem tempore, & continuè habitare in duobus locis. comprobatur Menoch. conf. 1129. num. 54. & seqq.

Præterea ex eadem ratione illud venit necessariò dicendum, habentem vicinitatem, in aliquo oppido, domum, prædia,

CAPUT V.

Utrum oppida teneantur necessario recipere vicinos noviter aliunde venientes? & an possint eos gravare, ut per aliquod tempus vicinitatem retineant, nec ab oppido discedant?

SUMMARIUM.

- 1 Vicinos noviter venientes admittere, an teneatur oppidum quodlibet? proponitur questio, & in Curia Regia fuit anceps reputata.
 - 2 Questionis hujus (nempe quod oppidum teneatur recipere vicinos de novo venientes) affirmativa pars argumentis comprobanda præmittitur.
 - 3 Publica jura, & que Reipublicæ expediunt derogari non debent.
 - 4 Reipublicæ interest, civilibus, & vicinis quamlibet civitatem, seu villam, repleri, & ampliari.
 - 5 Expenditur pro hac parte affirmativa, text. in l. nihil, ff. ad municipalem.
 - 6 Vicinos, & civis non admittere, iniquum, & contra rationem reputatur.
 - 7 Vicinitatem denegare, ex avaritia, & ambitione procedit.
 - 8 Vicinos, & civis quosdam admittere, & alios reprobare, videtur esse monopolium.
 - 9 Vicinos non admittere, jure reprobatum, & speciem servitutis continere videtur.
 - 10 Expenditur pro affirmativa parte hujus questionis, text. in l. 1. tit. 9. libr. 7. novæ Recopilat.
 - 11 Proponitur argumentum contrariæ opinionis, nempe quod possit denegari vicinitas.
 - 12 Respondetur, & satisficit huic argumento.
 - 13 Intelligitur doctrina Baldi, in cap. 1. colum. fin. de forma fidelit. in ususibus feudorum.
 - 14 Vicinus, seu civis, de novo veniens, & admissus, non potest gravari pacto, seu fidejussione adstringi, ut vicinitatem conservet, & in oppido necessario maneat: nec sub tali pretextu ei vicinitas differri, aut denegari potest.
 - 15 Expenditur pro hac opinione, text. in d. l. 3. Taur. num. 391. quem sequitur Azevedo in d. l. 12. n. 2.
- 36 Et an viduæ, quoad usum, & emolumentum pascuorum, vicinæ reputentur? deducere poteris ex textu in l. filij 22. §. vidua, ff. ad municipalem, & ex his, quæ tradit Bart. in l. Imperatores, §. item rescripserunt, ff. eodem, & facit text. in authent. de nuptiis, §. soluto, & in l. ult. C. de bonis matern. ubi expressè advertunt Bart. & Salycet. quod mulier mortuo marito adhuc dicitur durare in matrimonio, observat Bart. in l. de emancipatis, C. de legitimis heredibus, & in l. fin. C. de verbor. signific. ubi quòd mortuo viro, dicitur de familia mariti, & in l. ultim. C. de privileg. schol. lib. 12. ubi quod retinet adhuc forum, & omnia privilegia, & immunitates viri mortui; Alex. & Decius in l. cum quadam puella, ff. de jurisdiction. omn. jud. Socinus loquens de privilegio fori, conf. 12. Quoniam in præfentiarum, colum. 6. vers. & non solum, & consil. 36. Rectè & mature, colum. 1. in fin. vol. 1. Bald. in l. fin. C. de fideicom. & consil. 459. Quidam, volum. 1. Angelus consil. 142. Super primo, Philippus Corneus consil. 111. Licet videatur; in princip. Guido Papæ questione 379. Rolandus à Valle consil. 14. n. 46. & consil. 15. num. 11. Petrus Surdus decis. 61. numer. 6. Tiberius Decianus respons. 33. num. 6. volum. 1. Et ex nostris plura in proposito cumulant Aviles in cap. prætorum, in proemio, nu. 18. cum sequentibus, Burgos de Paz in proemio legum Tauri, num. 6. Joan. Garcia de Nobilit. gl. 1. §. 1. ex num. 44. Dom. D. Pichardus, vir in utraque schola approbatissimus, & Magister communis, in explicatione legis, ingenuæ, 3. & legis Edicimus, 7. C. de mulieculis, lib. 11. num. 55.

dict. l. 1. tit. 9. lib. 7. Recopilat.

- 16 *Conventio de residendo in certo oppido (quamvis iure communi valida sit) iure tamen Regio, attenda dict. l. 1. tit. 9. lib. 7. Recopil. admitti non debet.*

- 1 **Q**uestio hujus capituli frequentet occurrere solet, & cum in curia nostra de ea ageretur, anceps Senatoribus fuit visa, & ad secundam Aulam in gradu remissionis pervenit; uti restatur Burgos de Paz in l. 3. *Tauri*, n. 514.
- 2 Cujus tamen affirmativa pars (nempe, quod civitas, villa, aut quodlibet oppidum, teneatur vicinos de novo venientes, seu cives, recipere) sequentibus nititur fundamentis.
- 3 Primò ex eo, quòd ea, quæ Reipublicæ expediunt secludi, aut reuini minime possunt, l. 2. §. *jus Reipublicæ*, ff. de administratione rerum ad civit. pert. l. *jus publicum*, ff. de pactis, l. 1. §. *quod si nemo*, ff. quod cujusque universi. nomine: sed Reipublicæ interest, civitatem, aut villas, civibus, aut vicinis ampliari, l. 1. ff. *solutio matrimonio*, melior tex. in l. 2. C. *commun. de manumissionibus*, ibi; *Ut sint omnes cives Romani constituti: ampliandam enim magis civitatem nostram, quam minuendam esse censemus*, & in l. *fin. §. penultimo*, ff. de bonis damnatorum, & in l. 2. C. de indicta viduitate; unde interrogatus Homerus, quis esset maximus civitatis ornatus? inquit, *Pueros, & Turres*: per pueros, populi amplitudinem significans; Mieres de majoratibus, 1. part. *quest. 57. num. 3.* Girona de privileg. num. 34. Ergo nullo modo civitas, aut villa poterit se excusare à receptione civium, nec vicinitatem denegare.
- 5 Secundo pro hac parte urget text. in l. *nihil*, ff. ad municipalem, ibi: *Nihil est impedimento, quominus quis ubi velit domicilium habeat, quod ei interdictum non sit.*
- 6 Tertiò, quia iniquum, & contra rationem est, populos non admittere vicinos, vel cives, ut in *Authen. de questionibus*, post principium, collatione 6. cujus Baldus meminit. in cap. 1. de pace constantiæ. Et ex avaritia, & ambitione procedere videtur, civilitatem seu domicilium, ac ejus privilegia, volenti denegare, Quod omnino debet esse alienum à civitate, vel villa; argumento text. in l. *ambitiosa*, ff. de decretis ab Or-

dine faciendis, & in l. *sub preterito* 2. ff. de extraordinariis criminibus, Innocent. *inc. cum accessissent de constitutionibus.*

Quartò, quia videtur monopolium, quosdam in cives admittere, quosdam verò reprobare, ut in l. 1. C. de monopolis, & in cap. *conspiratorum* 1. *quest. 1. cap. 1. §. conventicula*, de pace juramento firmanda, ubi Baldus in *usibus feudorum*, l. 2. *titul. 7. partit. 5. Bart. in l. fin. colum. 4. de collegiis illicitis*, & conducunt notata per Plateam in l. *in agro*, C. de professoribus, & Medicis, lib. 10. *latè*, & copiosè Laurentium Sylvanum *consilio* 1. n. 135. *cum sequentibus.*

Quintò, firmatur hæc sententia, quia alias induceretur quædam servitus, per quam vicinorum infringere-tur libertas: si enim quis non posset civitatem, aut villam compellere, ut illum reciperet in civem, vel vicinum, necessariò maneret in suo oppido, quod servitutis speciem continet, & nullatenus ferendum est: juri etenim apertè repugnat, ut in l. *Titio centum*, §. *Titio centum*, ff. de conditionibus, & demonstrationibus, tradunt Bursarus *consilio* 204. num. 18. *lib. 2. & consilio* 207. num. 5. Matthæus de Afflictis in *constitutionibus Neapolitanis*, lib. 3. *rubrica 9. folio* 261. & quod non valeat pactum in contractu matrimonij, quod quis teneatur habitare in aliquo loco, contra Antonium de Butrio, & Abbatem in cap. 1. *qui matrimonium accusare possunt*, tom. 2. *variarum*, c. 10. num. 24. quem refert Mieres de majoratibus 1. part. *questione* 57. n. 2. in nova impressione.

Sextò & ultimò pro hac opinione est textus apertus, qui cavillari non potest, in l. 1. *titu. 9. lib. 7. nove Recopila.* cujus hæc sunt verba: *Qualescunque personas que vivan, y moran en qualquier ciudades, y villas, y lugares de estos nuestros Reynos, y señorios, así de Realengo, como de Abadengo, Ordenes, y Señorios, y Bebetrias, que se quisieren passar à vivir de ellos à otros lugares, y partes con sus bienes, y haziendo lo puedan hazer, y se avecindar en ellos, y sacar sur ganados, y pan, y vino, y otros mantenimientos, y todos los otros sus bienes muebles que tuvieren en los lugares donde primeramente vivian, y moranan, y los passar, y llevar à los otros lugares; y partes donde nuevamente se avecindan, y ningun Grande, ni Cavallero no gelo empache, ni perturbe, y los dexen*

dexen que vendan sus bienes rayzes si quisieren, ò los arrienden à quien quisieren, y no empachen à los que los quisieren comprar, y arrendar, que los compren, y arrienden. cujus legis autoritate, hanc partem, ut receptissimam, & juri tam communi, quàm Regio consonam, expressè amplectitur Azyedo, & ibi Burgos de Paz in *dict. lib. 3. ex n. 114.*

Nec huic resolutioni quidquam obstabit, quòd alias si non esset in potestate villæ, aut civitatis admittere, vel reprobare cives, & vicinos, frustratoria, & supervacanea videretur dispositio legis 1. ff. ad municipalem, cum materia, de receptione civium (de qua per Antonium Rubeum *consilio* 9. incipit: *In causa que vertitur: num. 8.* ut in l. *fin. ff. ne quid in loco publico*, ibi: *Alioquin inane, & illusorium Pretoris imperium erit.*

Quia respondetur, quòd etiam ex *dicta* l. 1. & Bart. & sequacium sententia constet, nullum civem, aut vicinum dici, nisi à civitate admittatur tacitè, aut expressè; non tamen exinde sequitur civitatem, aut villam vicinitatem petitam alicui denegare posse.

Nec etiam obstat sententia Baldi in cap. 1. *column. final. de forma fidelitatis in usibus feudorum*, dicentis, venientibus, de novo ad patriam alienam, ingressum interdicti optimo jure posse, ex text. in l. *Quintus*, ff. de servitutibus rusticorum prædiorum: quia Baldus loquitur in diverso casu, & ideo ad nostram protrahi ejus sententia non debet: quinimo, & si in specie nostra loquutus esset, ab eo recederes, si quidem aperte prædictis rationibus, & fundamentis adversatur.

Ex qua ratione illud deducitur, quòd nec etiam poterit civitas, aut villa gravare civem, aut vicinum de novo venientem postulare, ut se obliget, vel fidejussionem, cautionem, aut securitatem præster conservandi vicinitatem, & manendi præcisè in illa civitate, aut villa per certum tempus; nec sub hoc præterito potest retardari, aut differri, vel denegari vicinitatis concessio: quia hæc debet liberè, & absque aliquo impedimento fieri, & concedi, etiam si statutum, vel ordinatio quælibet fuerit in contrarium, ut patet ex *dicta lege Regia*, ibi: *si algunos estatutos, ò ordenanças, ò mandamientos contra esto tienen hechos, y da-*

dos, mandamos que los revoguen, y anulen luego, & ibi: Y nos por la presente los revocamos, y anulamos, y queremos que no vallan, ni ayan fuerza, ni vigor de aqui adelante. Y les mandamos, y defendemos que no usen dellos, salvo si por concordia, y por comun consentimiento de los Concejos, donde primeramente vivian las tales personas, y donde nuevamente se van à vivir, estuviere hecha yguala, y expressa conveniencia en la forma, y con la solemnidad que se requiere, para que los vezinos de un lugar no se puedan passar à vivir à otro.

Quinimo, & si vicinus de novo veniens (cum tamen ad id compelli non possit) per pactum se obstrinxerit, & obligationem fecerit de residendo per tempus certum in eo loco, conventionem servare non tenebitur. Quamvis enim de jure communi valida sit conventio ab aliquo facta, habitandi in certo loco, ut in l. 2. C. de agricolis, & censitis, lib. 11. & in l. *originarios*, & in l. *servos*, eodem titul. & in leg. 89. *titul. 18. partita tertia*, ibi: *Otro se prometio por si, y por sus hijos, de morar en tal su heredamiento para siempre jamas; quem textum dicit notabilem ibi Gregorius Lopez adversus notata in dicto §. Titio centum; tamen talis conventio reprobata est, ex lege tertia, dict. tit. 9. lib. 7. Recopilat. ibi: Porque algunas personas de nuestro Señorío Real, se van à morar à algunos lugares de señorios por las exempciones que les conceden, y hazen allà obligaciones de guardar vezindad so ciertas penas. Nuestra merced, y voluntad, es, que los tales paguen por los bienes que tuvieren en lo Realengo, y que se ymieren à la tierra Real, que sean quitos de tales penas que sobre si otorgaren, aunque ayan fecho juramento: mandamos que no sean prendados por ellas los bienes que en el señorío tuvieren.*

CAPUT VI.

De usu pascui publici quoad dominos oppidorum.

SUMMARIUM.

- 1 Domini oppidorum, in eis non habitantes, an pascuo uti possunt? proponitur questio.
- 2 Expenditur pro affirmativa parte in favorem dominorum, text. in l. 2. C. de pascuis publicis, lib. 11. n. 10.